

UITVOERINGSPROGRAMMA RECREATIE EN TOERISME

2024-2028

DE FRYSKE MARREN

Maart 2024

Foto: ©Anicio Blom

INHOUD

1 Inleiding	3
1.1 Van visie naar uitvoeringsprogramma	4
1.2 Leeswijzer	5
2 Uitvoeringsprogramma	6
2.1 Toelichting uitvoeringsprogramma	7
2.2 Uitvoeringsprogramma	10
3 Borgen uitvoering	16
3.1 Organisatiestructuur & financiering	17
4 Bijlage	21

1

Inleiding

1.1 VAN VISIE NAAR UITVOERINGSPROGRAMMA

Gemeente De Fryske Marren is een prachtige gemeente om te wonen, werken en recreëren. Het is één van de mooiste waterrecreatiegebieden van Nederland en beschikt over een prachtig buitengebied met de bossen van Gaasterland tot de kliffen langs het IJsselmeer. Daarnaast is er ook nog het grote culturele aanbod, zoals evenementen, cultuurhistorie en de dorpen en het Friese Elfstedenstadje Sloten wat de gemeente uniek maakt.

Op 22 februari 2023 is het *Programma recreatie en toerisme De Fryske Marren* vastgesteld. De **ambitie voor 2025** is duidelijk: “De Fryske Marren streeft ernaar een jaarrond aantrekkelijke recreatiegemeente te zijn met nieuwe belevenissen en gelukkige inwoners. De Fryske Marren streeft naar slimme groei van toerisme en recreatie. Dit betekent dat de gemeente in 2025 ernaar toewerkt om de mooiste waterrecreatie bestemming van de wereld te worden.”.

Om het streefbeeld en de doelen te realiseren, zet de gemeente de komende jaren in **op zes werkwijzen**, die centraal staan in de uitvoering:

1. Bottom-up en gebiedsgericht met de mensen in de mienskip werken aan het doorontwikkelen van deelbestemmingen in de gemeente.
2. Ontwikkelprincipes hanteren voor logiesaccommodaties die zich nieuw vestigen of herontwikkelen.
3. Ontwikkelkader logiesaccommodaties hanteren die om bestemmingsplanwijziging vragen.
4. Samenwerking en gastvrijheid actief versterken.
5. Aansluiten op regiomarketing en samenwerken met gemeente Súdwest-Fryslân.

6. Benutten van koppelkansen met andere sectoren en overheidslagen. Met het opstellen en vaststellen van het programma is een belangrijke eerste stap gezet.

Nu is het tijd om focus aan te brengen en concrete acties te benoemen. Dit uitvoeringsprogramma helpt om gezamenlijk en actiegericht aan de slag te gaan. Sommige acties kunnen straks direct uitgevoerd worden, terwijl andere acties vragen om nadere uitwerking en invulling. Alleen zo kan de ambitie de komende jaren worden gerealiseerd.

Foto: ©Merk Fryslân

1.2 LEESWIJZER

Na deze inleiding volgen **twee hoofdstukken**.

Allereerst wordt het **uitvoeringsprogramma** toegelicht. Wat gaat er gebeuren en op welke thema's wordt ingezet? Daarna is een overzicht te vinden van acties die de komende jaren opgepakt gaan worden.

Het laatste hoofdstuk gaat over de vraag hoe het **uitvoeringsprogramma geborgd wordt** . Het opstellen van een uitvoeringsprogramma is namelijk alleen waardevol als er ook uitvoering aan gegeven wordt. Dit hoofdstuk schetst de mogelijke **organisatiestructuur** waarbinnen dit uitvoeringsprogramma tot leven gaat komen.

2

Uitvoerings- programma

2.1 TOELICHTING UITVOERINGSPROGRAMMA

Uitvoeringsstrategie

Het uitvoeringsprogramma komt voort uit de uitvoeringsstrategie van het *Programma recreatie en toerisme De Fryske Marren*. De acties zijn samen met de sector, op basis van input uit verschillende stakeholderbijeenkomsten, tot stand gekomen en intern binnen de gemeente verrijkt door de koppeling te maken met andere beleidsvelden. Toerisme en recreatie is immers niet een sector die op zichzelf staat, maar kan een belangrijke bijdrage leveren aan grote maatschappelijke opgaven. Denk daarbij aan het behouden van de jeugd, in stand houden van erfgoed en de transitie van de landbouw. De ontwikkeling van toerisme en recreatie gebeurt dan ook op een duurzame manier, waarbij aandacht is voor de omgeving en leefbaarheid.

Ambitie 2025

De ambitie voor 2025 is duidelijk:

“De Fryske Marren streeft ernaar een jaarrond aantrekkelijke recreatiegemeente te zijn met nieuwe belevenissen en gelukkige inwoners. De Fryske Marren streeft naar slimme groei van toerisme en recreatie. Dit betekent dat de gemeente in 2025 ernaar toewerkt om de mooiste waterrecreatie bestemming van de wereld te worden.”

De ambitie laat zien dat een aantal belangrijke zaken centraal staan en dat de acties in dit uitvoeringsprogramma dan ook een bijdrage moeten leveren aan één van de volgende doelen:

- › **Jaarrond aantrekkelijke recreatiegemeente.** De vrijetijdsector wordt ingezet om de leefbaarheid en levendigheid in de gemeente te versterken. De focus ligt hierbij niet zozeer op het aantrekken van nog meer bezoekers in het hoogseizoen, maar op het verbreden en daarmee verlengen van het seizoen. Door in te zetten op seizoensverbreding¹⁾, ontstaat een bredere periode voor ondernemers om inkomsten te genereren. Daarnaast leveren toeristen een bijdrage aan het vergroten van het draagvlak voor voorzieningen, het instandhouden van cultureel erfgoed en het bevorderen van biodiversiteit bijvoorbeeld door natuurinclusieve logiesontwikkelingen. Hierbij is het belangrijk om oog te houden voor de draagkracht van een gebied, zodat de balans tussen inwoner en toerist gewaarborgd blijft. Seizoensverbreding vraagt om het onder de aandacht brengen -en waar nodig vergroten- van de diversiteit van de sector. Waterrecreatie blijft een belangrijke plek in de gemeente houden, maar er is juist ook aandacht voor de recreatie op het land.
- › **Nieuwe belevenissen.** De gemeente streeft naar het aanbieden van nieuwe ervaringen aan inwoners en toeristen. Dit kan door in productontwikkeling aan te sluiten bij de (vele) verhalen in de regio, maar ook op het gebied van cultuurtoerisme liggen kansen.

1. In het Programma recreatie en toerisme De Fryske Marren wordt gesproken over jaarrond. Echter, nieuwe inzichten laten zien dat de term seizoensverbreding passender is. De term is afgestemd met de sector en in lijn met de visie van Súdwest-Fryslân.

- › **Gelukkige inwoners.** Het streven naar gelukkige inwoners houdt in dat de inwoners moeten profiteren van de toeristische en recreatieve activiteiten en hier dus geen hinder van ondervinden. Gelukkige inwoners zijn tevreden en voelen zich betrokken bij de gemeente.
- › **Slimme groei.** Dit betekent dat toerisme en recreatie op een duurzame manier ontwikkeld wordt, waarbij de maatschappelijke waarde van toerisme en recreatie centraal staat.

Uitvoeringscapaciteit en budget zijn noodzakelijk om de gestelde ambities te realiseren. Een aantal acties kunnen binnen de bestaande middelen worden uitgevoerd, voor andere is aanvullend (werk)budget/capaciteit nodig. Een indicatief budget is opgenomen in dit uitvoeringsprogramma. Verdere uitwerking van de acties en uiteindelijke beslissingen, bepalen het daadwerkelijke budget dat nodig is om tot uitvoering te komen. Pagina 19 gaat nader in op de financiën.

Wat is de maatschappelijke waarde van toerisme en recreatie?

In de huidige maatschappij wordt toerisme en recreatie niet langer als een doel op zich gezien, maar steeds vaker als een middel om bredere maatschappelijke doelen te halen. Zo kan toerisme een bijdrage leveren aan:

- › het **Bruto Nationaal Geluk**. Vrijtijdsbesteding vergroot de kwaliteit van het leven, maakt mensen gelukkiger en levert een belangrijke bijdrage aan de brede welvaart.
- › het **voorzieningsniveau**. Met name in kleinere dorpen en steden is het voorzieningsniveau de afgelopen jaren afgenomen. Toerisme kan zorgen voor een groter draagvlak, waardoor voorzieningen zoals een supermarkt of bakker kan blijven bestaan.
- › het **behouden van cultuur en erfgoed**. Cultuur en erfgoed is vaak bepalend voor de identiteit en het imago van de regio. Door dit een toeristisch-recreatieve functie te geven kan cultuur behouden worden en erfgoed waar nodig gerestaureerd.
- › het **beschermen van de natuur**. Toerisme en recreatie kan een positieve invloed hebben op natuurbehoud en het bevorderen van de biodiversiteit, bijvoorbeeld door natuureducatie bij bezoekerscentra of door het ontwikkelen van natuurinclusieve logiesaccommodaties.
- › het aantrekkelijk maken van een gebied voor **jonge mensen** om te wonen, werken en leven. Toerisme en recreatie vergroot de werkgelegenheid en creëert een dynamische en levendige gemeenschap. In vergrijzende gemeenten kan het een belangrijke rol spelen om de leefbaarheid te vergroten en jonge inwoners aan de gemeente te binden.

Thema's uitvoeringsprogramma

Het is belangrijk dat het uitvoeringsprogramma een breed -maar realistisch- palet aan acties bevat. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in acht thema's:

- 1. Samenwerking.** Samenwerking in de sector, in de regio en binnen de ambtelijke organisatie wordt actief opgezocht. Dit uitvoeringsprogramma levert een sterke bijdrage aan het behalen van de ambitie van de gemeente, maar dit uitvoeringsprogramma werkt ook versterkend voor de positionering en ontwikkeling van de gehele regio.
- 2. DNA en identiteit.** De verhalen van de regio spelen een belangrijke rol in het beleefbaar maken van het gebied en in het creëren van verbinding tussen de inwoners en toeristen.
- 3. Landrecreatie.** Door in te zetten op o.a. het versterken van evenementen, cultuur en erfgoed en het verbeteren of ontwikkelen van routes wordt gestreefd naar een aantrekkelijk aanbod voor zowel inwoners als toeristen. Daarnaast draagt dit bij aan seizoensverbreding door ook in te zetten op all-weather voorzieningen.
- 4. Waterrecreatie.** Dit is een belangrijk onderdeel van het toeristisch product in De Fryske Marren. Het versterken van bestaande vormen van waterrecreatie en tegelijkertijd de innovatie opzoeken voor nieuwe vormen biedt kansen om de waterrecreatie naar een nog hoger niveau te tillen, voor inwoners en bezoekers.
- 5. Verblijfsrecreatie.** Enerzijds wordt ingezet op het versterken en verduurzamen van het huidige aanbod. Anderzijds wordt gekeken naar manieren om kwalitatief sterke verblijfsrecreatie toe te voegen en zo een divers aanbod te creëren.
- 6. Landschap en gezondheid.** Het versterken van de natuurlijke en cultuurhistorische omgeving draagt bij aan gelukkige en gezonde inwoners en bezoekers.
- 7. Gastvrijheid en communicatie.** Duidelijke vraagsturing, informatievoorziening en een gastvrije ontvangst dragen bij aan een aantrekkelijke bestemming voor bezoekers en een prettige leefomgeving voor inwoners.
- 8. Dataverzameling.** Het inzichtelijk maken van het belang en de waarde van deze sector is essentieel. Ook biedt het inzichten in trends en ontwikkelingen in de gemeente.

Duurzame ontwikkeling van toerisme en recreatie als uitgangspunt

Er is tegenwoordig een toenemende aandacht voor de duurzame ontwikkeling van toerisme en recreatie. Om zowel de huidige als toekomstige generaties te laten genieten van al het moois wat de gemeente te bieden heeft is het van belang dat er een balans wordt gezocht tussen **economische, sociale** en **ecologische** aspecten.

Daarnaast is **bestemmingsmanagement** ook van belang voor een toekomstbestendige sector. Dit gaat over de strategieën, maatregelen en instrumenten die nodig zijn om te sturen op een toeristisch-recreatieve bestemming die in balans is.

Ontwikkelingen versterken de natuurlijke omgeving en dragen bij aan het creëren van een prettige leefomgeving voor de Mienskip. Inwoners krijgen hier zelf ook een rol in bij het ontwikkelen van de gebiedsplannen. De duurzame ontwikkeling van toerisme en recreatie zit als een rode draad verweven door de actielijnen. De acties zijn gericht op het toekomstbestendig doorontwikkelen van de sector.

2.2 UITVOERINGSPROGRAMMA

1. Samenwerking

Samenwerking is essentieel voor de ontwikkeling van een duurzame toerisme- en recreatiesector. De samenwerking wordt actief opgezocht, zowel in de regio als in de sector. We zetten in op de volgende acties:

- › Aansluiten bij **samenwerkingsverbanden** rondom **overkoepelende ontwikkelingen** om R&T onder de aandacht te brengen, bijvoorbeeld aansluiten bij het Fries Programma Landelijk Gebied, bij het programma Het Friese IJsselmeerkustgebied of op het gebied van duurzame mobiliteit.
- › **Samenwerking** met het **onderwijs** versterken met als doel het aantrekken en behouden van kennis en personeel. Dit waar mogelijk regionaal aanpakken.
- › Organiseren van **netwerk- en inspiratiebijeenkomsten** voor ondernemers en organisatoren over wisselende (actuele) thema's (duurzaamheid, bedrijfsopvolging, innovatie, etc.). Naast het delen van informatie, moet dit ook de samenwerking tussen ondernemers stimuleren.
- › **Afstemming** met **buurgemeenten** om gezamenlijk acties tot uiting te brengen en innovaties aan te jagen.
- › **Afstemming** R&T en cross-over beleidsvelden. Door in ieder geval jaarlijks een overleg/brainstormsessie te initiëren, ontstaat duidelijkheid over wat er in de gemeente speelt en de sector raakt, bijvoorbeeld rondom cultuurtoerisme of slimme mobiliteitsvormen. Daarnaast is het vanuit toerisme en recreatie belangrijk om bij gebiedsontwikkelingen aan tafel te zitten zodat de sector integraal wordt meegenomen.
- › Inzetten op het continueren en waar nodig **herijken** van (**regionale**)

samenwerkingsverbanden op basis van de acties die voortkomen uit dit uitvoeringsprogramma en uit de visie Gastvrijheidseconomie van de buurgemeente Súdwest-Fryslân.

Foto: ©Martin de Groot

2. DNA en identiteit

Dit zegt veel over een gemeente of regio en toont het onderscheidende karakter van het gebied. Door het DNA te bepalen ontstaan kansen om verder te onderscheiden.

- › Met de regio **bepalen** wat het (onderscheidende) **DNA** van de regio en verschillende deelgebieden is, zodat dit gebruikt kan worden in productontwikkeling en in marketing en communicatie.
- › Het **uitwerken** en versterken van de **verhalen** van de regio. Waar mogelijk aansluiten bij de initiatieven die al gaande zijn vanuit de erfgoedsector.
- › Inzetten op manieren om de verhalen op een passende manier **onder de aandacht te brengen**. Bij voorkeur gekoppeld aan dagrecreatief aanbod en (bestaande) routes.

3. Landrecreatie

Zowel voor inwoners als bezoekers is het belangrijk dat er genoeg te doen is in de gemeente. Niet alleen in het hoogseizoen of wanneer de zon schijnt, maar ook op andere momenten. De volgende acties dragen daaraan bij:

Algemeen:

- › Onderzoeken van **uniforme en bredere openingstijden**, o.a. voor musea, gemeentelijke faciliteiten (toiletgebouwen, douches), pontjes en bruggen en deze ook inzichtelijk maken. Onderzoek naar de

haalbaarheid van het (structureel) verruimen van de beschikbaarheid van de pontjes in het laagseizoen is hiervoor nodig.

- › Onderzoeken mogelijkheden om bezoekers op **fysieke plekken** gastvrij te **ontvangen**. Op deze manier kan informatie verstrekt worden, maar ook kan dit bijdragen aan de spreiding van bezoekers over het gebied.
- › Onderzoeken mogelijkheden om **nieuwe concepten** en activiteiten voor het **schouderseizoen** te realiseren, welke ook aantrekkelijk zijn voor de **jeugd**.

Evenementen:

- › Evenementen zijn belangrijk voor De Fryske Marren, de regio en de inwoners. Daarom wordt in de gemeente **nieuw evenementenbeleid** opgesteld. Vanuit het beleidsdomein Recreatie en Toerisme wordt **input** geleverd voor dit nieuwe beleid.
- › We **faciliteren** en **stimuleren** (regionale) **evenementen** die aantrekkelijk zijn voor inwoners en bezoekers en een seizoensverbredende werking hebben. Dit kan bijv. door subsidies te verstrekken aan evenementen die buiten het hoogseizoen worden georganiseerd. Een eenduidige en eventueel regionale **evenementenkalender** helpt daarnaast om actief te sturen op spreiding van evenementen door het jaar.

Cultuur en erfgoed:

- › Inzetten op **cultuurtoerisme**, o.a. door samen met de VVV, **erfgoedorganisaties, het Nationaal Landschap en musea** in gesprek te gaan over hoe dit ontwikkeld kan worden en gezamenlijk te bepalen wat nodig is om **interessant** en **duurzaam** te blijven.
- › Inzetten op de **marketing** en **informatievoorziening** voor musea en overige (kleinere) aanbieders via de VVV Waterland van Friesland, o.a. door de koppeling te maken met de DNA verhalen van de regio.
- › Verkenning kansen **recreatief gebruik kerken en bezinningstoerisme**. Hierbij ook de koppeling maken met seizoensverbreding door de mogelijkheden te verkennen voor de jaarrond openstelling van kerken en de haalbaarheid te onderzoeken van het aanbieden van expositieruimtes voor lokale kunstenaars.
- › Inzetten op het Elfstedenconcept, bijvoorbeeld door de verbinding met andere steden te zoeken en diverse projecten en concepten uit te werken.

Routes:

- › Inventariseren **basisvoorzieningen** langs routes en waar nodig versterken of toevoegen, bijvoorbeeld bankjes, prullenbakken, watertappunten of oplaadplekken voor elektrische fietsen.
- › Het inventariseren, ontwikkelen, onderhouden en waar kansrijk uitbreiden van **routes**. Streven hierbij is om de **kwaliteit** van de **paden** op orde te houden en – waar nodig – te versterken en **bebording** overzichtelijk en – waar mogelijk – uniform te krijgen.
- › In samenwerking met de Marrekrite worden de mogelijkheden voor het

stimuleren en behouden van onverharde wandelpaden verkend.

- › Het versterken van de **verbinding** tussen **water** en **land**. Onderzoek doen naar de mogelijkheden om waterfronten te versterken. Waar mogelijk wordt dit punt meegenomen in de gebiedsplannen (zie ook thema Landschap en gezondheid).
- › Inzetten op het **aantrekkelijker maken van de routes**, door de verhalen van het gebied hier aan te koppelen (zie ook 3. DNA en identiteit).

Foto: ©Maaïke de Vreeze

4. Waterrecreatie

De verscheidenheid aan waterrecreatiegebieden is een uniek kenmerk van De Fryske Marren. De gemeente is bij uitstek een prachtige plek voor watersport en andere vormen van waterrecreatie. Het versterken van de bestaande waterrecreatie en het ontdekken van nieuwe vormen staat centraal. We zetten in op de volgende acties:

- › In **kaart** brengen van de **voorzieningen** langs het water (bankjes, aanlegsteigers, etc.). Op plekken waar veel gebruik wordt gemaakt van de voorzieningen, inventariseren hoe het aanbod verder versterkt kan worden. Bijvoorbeeld door het toevoegen van watertappunten.
- › Onderzoeken mogelijkheden om **watersport toegankelijker** te maken voor bezoekers en om de jeugd te **enthousiasmeren**, bijv. door het opzetten van een watersport beleefcentrum, het aanbod van kleine waterrecreatie vergroten of door nieuwe markten voor bestaande producten te verkennen, zoals E-foilen.
- › Samen met de regio inzetten op **innovatie** rondom **elektrisch varen**, o.a. door het verkennen van een samenwerking met industrie en onderzoek te doen naar het opzetten van pilotprojecten.
- › Onderzoeken of de **waterrecreatie** ook **buiten** het **hoogseizoen** aantrekkelijk gemaakt kan worden. Hierin zoveel mogelijk gezamenlijk met Súdwest-Fryslân optrekken.
- › Onderzoeken of en hoe de **kitesurfplek** in **Mirns** versterkt kan worden, o.a. door in overleg te gaan met de Nederlandse kitesurfvereniging.
- › Ontwikkeling **kansenkaart** voor **impuls vaarwegen- en waterrecreatieve routes**. Deze kansenkaart stellen we op aan de hand van de Gebruiksvisie Waterrecreatie 2050 en bijbehorende inrichtingsprincipes. Deze kansenkaart krijgt een ruimtelijke insteek. Doel is het bieden van verbetervoorstellen die leiden tot versterking van het waterrecreatieprofiel. Dit doen we samen met gemeente Súdwest-Fryslân.

5. Verblifsrecreatie

Verblifsrecreatie is van groot belang om de bezoeker een optimale beleving te bieden. De focus ligt op het versterken van bestaand aanbod en het vergroten van de diversiteit door nieuw passend aanbod. We zetten in op de volgende acties:

- › Inventariseren mogelijkheden voor gezamenlijke **energiescans** (ook voor dagrecreatie).
- › Op een integrale manier **doorontwikkelen van het ontwikkelkader** voor (kleinschalige) logiesaccommodaties met onderscheid tussen de dorpskernen en het buitengebied. Dit moet het proces rondom vergunningverlening overzichtelijker en eenvoudiger maken voor initiatiefnemers en gemeente.
- › Opstellen van een **regionale kansenkaart logiesaccommodatie** en vervolgens het inventariseren van mogelijk **interessante initiatieven** die passen in het landschap van De Fryske Marren en daarnaast kwalitatief iets toevoegen aan de sector en voor vernieuwing zorgen. Daarna **actief in gesprek** om de mogelijkheden voor De Fryske Marren te verkennen en faciliteren.
- › **Onderzoeken** van de mogelijkheden voor recreatie en toerisme in het geval van **vrijkomende agrarische bedrijven en erfgoed**. Belangrijk is dat in samenspraak met de initiatiefnemer wordt gekeken naar de mogelijkheden, rekening houdend met de inpasbaarheid in het landschap en de kwaliteit van het nieuwe aanbod.
- › Samen met ondernemers bepalen wat nodig is voor een **kwaliteitsimpuls van bestaand verblijfsaanbod** dat laag scoort op kwaliteit, maar toeristisch potentieel heeft. De kwaliteit en het perspectief van bestaand aanbod is geïnventariseerd in het Vitaliteitsonderzoek Logiesaccommodaties Fryslân.
- › Gebruik maken van het **Actieprogramma Vitale Logiesaccommodaties**, bijvoorbeeld door contact te zoeken met het **expertteam** wanneer initiatieven afgewogen moeten worden.

6. Landschap en gezondheid

Het versterken van de natuurlijke omgeving en het cultuurhistorische landschap draagt bij aan gelukkige en gezonde inwoners en bezoekers. Om dit te bereiken zetten we in op de volgende acties:

- › Actief inzetten op het opstellen van **lokale plannen**, met als doel een gebiedsgerichte uitwerking. Afhankelijk van het gebied kan het doel zijn om toerisme in te zetten om de leefbaarheid te versterken, of grip te houden op toerisme (met eveneens het doel de leefbaarheid te borgen). Bij het opstellen van de plannen worden de Mienskip, lokale ondernemers, deskundigen en andere relevante partijen betrokken.
- › **Stimuleren van biodiversiteit en inheemse plantensoorten.** Bijvoorbeeld door, waar mogelijk, (samen met de agrarische sector) bloemrijke insectvriendelijke bermen en vogelweides te realiseren langs toeristische routes, aansluiten bij initiatieven met betrekking tot het versterken van biodiversiteit en het onderzoeken van de mogelijkheden voor natuurinclusieve (logies)ontwikkeling. We sluiten met deze actie aan op de al bestaande gemeentelijke plannen/visies.
- › Verkennen mogelijkheden om **streekproducten** prominenter aan te bieden.
- › **Bewustwording** creëren over de unieke natuur en cultuurhistorie in de gemeente en hoe deze behouden wordt, o.a. door inspirerende en educatieve content te ontwikkelen en verspreiden.
- › Onderzoeken mogelijkheden om het **Nationaal Landschap** op een passende en aantrekkelijke manier **beleefbaar** te maken. Hierbij ook inzetten op het herkenbaar maken van de streekeigen cultuurhistorische elementen.
- › **Stimuleren** van actieve recreatie in het landschap voor inwoners (en bezoekers), zoals wandelen, fietsen, excursies in de natuur en kanoën. Wij staan open voor initiatieven met respect voor landschap, natuur en boer.

7. Gastvrijheid en communicatie

Duidelijke informatievoorziening en een gastvrije ontvangst dragen bij aan een aantrekkelijke bestemming en prettige leefomgeving. We zetten in op de volgende acties:

- › Het **aanbod in kaart brengen** in een online database met inspirerende teksten en afbeeldingen. Hierdoor wordt duidelijk wat het aanbod is en welk aanbod ook met slecht weer toegankelijk is. Ook wordt de **toegankelijkheid** bij toeristische ondernemers in kaart gebracht en online zichtbaar gemaakt, zodat duidelijk wordt bij welke toeristische ondernemingen mensen met een fysieke beperking terecht kunnen.
- › Inzetten op **seizoensverbredende** en toegankelijke **communicatie** naar inwoners en bezoekers over wat er het hele jaar te beleven is in De Fryske Marren en regio. De belangrijkste communicatie en informatie wordt viertalig aangeboden (in het Fries, Nederlands, Duits en Engels).
- › Behouden van een **up-to-date Uitagenda voor de gemeente en regio.** Hierbij inzetten op de online agenda en de Uitkranten. Toeristisch-recreatieve ondernemers dragen bij aan het verspreiden van de Uitkranten voor de gasten. Onderzocht wordt of het netwerk wat de Uitkranten verspreid vergroot kan worden.
- › Om de **gastvrijheid** bij ondernemers in De Fryske Marren verder te **bevorderen** zetten we in op **trainingen** om de kennis over het gebied te vergroten en de gastvrijheid van het personeel te verbeteren. Door het personeel de juiste vaardigheden en kennis bij te brengen, kunnen zij bezoekers op een vriendelijke en professionele manier helpen en daarmee de gastvrijheidsbeleving versterken.

8. Dataverzameling en digitalisering

Data over toerisme en recreatie biedt inzicht in het belang en de waarde van deze sector. Ook geeft het inzicht in de ontwikkelingen die er spelen. We zetten in op de volgende acties:

- › **Investeren in dataverzameling** over de sector en onderzoeken hoe deze data gedeeld kan worden. Door te monitoren ontstaat bijvoorbeeld meer grip op de daadwerkelijke hoeveelheid bezoekers en kan er ook gemeten worden of het bezoek in de schouderseizoenen toeneemt. Naast informatie van ondernemers en open bronnen, kan dit bijvoorbeeld aan de hand van telefoondata, GPS gegevens of via een verkeerskundig onderzoek. Daarnaast is data over de eigen inwoners ook van belang, bijvoorbeeld door te onderzoeken hoe inwoners naar toerisme in hun woonplaats kijken en wat de effecten van toerisme op de inwoners zijn.
- › **Aansluiten** bij de programmatische **Toeristische Kennis voor de Toekomst**, o.a. op het gebied van digitale nachtregisters en bezoekersdata.
- › Onderzoeken **mogelijkheden** voor **digitalisering**, o.a. door het aanbod en de boekbaarheid online vindbaar te maken, maar ook door het ondersteunen van ondernemers bij de mogelijkheden om te digitalisering.

3

Borgen uitvoering

3.1 ORGANISATIESTRUCTUUR & FINANCIERING

Hoe we samen de ambitie en uitvoering gaan realiseren

Voor de uitvoering van het uitvoeringsprogramma moeten gemeente en ondernemers de handen ineen slaan. Het uitvoeringsprogramma vereist commitment van stakeholders, uitvoeringskracht en samenwerking. Alleen als aan deze randvoorwaarden is voldaan kunnen de toeristische en recreatieve ambities worden gerealiseerd.

Om tot uitvoering te komen zijn een tweetal factoren cruciaal:

1. Borging uitvoeringsprogramma in een krachtige organisatiestructuur
2. Uitvoeringscapaciteit en budget

Organisatiestructuur

Wanneer we kijken naar de inhoudelijke breedte van de thema's in het uitvoeringsprogramma is zowel interne als externe samenwerking vereist. Daarbij moeten de beschikbare (financiële) middelen zo doelmatig en doeltreffend mogelijk worden ingezet.

Overwegingen voor passende governance zijn belangrijk. Ervaring uit andere gemeenten leert namelijk dat het belangrijk is om één "plek" te hebben waar het uitvoeringsprogramma standaard op de agenda staat. Zo kan de voortgang tijdig worden gemonitord, kunnen acties verder worden uitgewerkt en/of kan opnieuw prioriteit bepaald worden (bijvoorbeeld door wisselende marktomstandigheden). Een duidelijke en doordachte rolverdeling draagt hieraan bij én moet voorkomen dat partijen elkaar in de weg gaan zitten. In het vervolg van dit hoofdstuk schetsen we een mogelijke structuur op basis van drie krachtige organisatorische principes: **slim**, **slank** en **slagvaardig**.

1. Slim

- › Samenwerken met Súdwest-Fryslân: samenwerking met buurgemeente Súdwest-Fryslân ligt om diverse redenen voor de hand:

- De samenhang tussen de twee gemeenten met betrekking tot het toeristisch-recreatief product.
- Beide gemeenten vormen samen een sterke en herkenbare toeristische regio.
- De inhoudelijke raakvlakken rondom thema's als seizoensverbreding, een gebiedsgerichte aanpak, monitoring, etc.
- De al aanwezige bestuurlijke en ambtelijke samenwerking.

- › Publiek-private samenwerking: voor de uitvoering van dit uitvoeringsprogramma moeten gemeente en bedrijfsleven de handen ineen slaan. Dit kan middels een uitvoeringsvorm waarin men samenkomt in een **stuurgroep** die sturing geeft aan de uitvoering, voortgang en bijsturing van de uitvoeringsprogramma's. **De wethouder Recreatie & Toerisme** neemt zitting in de stuurgroep. Ook nemen een aantal **lokale ondernemers** zitting in de stuurgroep. De stuurgroep leden zijn ook de ambassadeurs van de toeristische-recreatieve ontwikkeling van de regio. Hierbij is het ook mogelijk om de stuurgroep regionaal op te zetten, waarbij de wethouder Gastvrijheidseconomie en een aantal lokale ondernemers van de gemeente Súdwest-Fryslân ook zitting nemen in de stuurgroep. Hiermee wordt de gezamenlijkheid geborgd.

De verantwoordelijkheden tussen partijen zijn als volgt verdeeld:

- *Rol gemeente*: betrouwbare partner van bedrijfsleven die faciliteert, verbindt, verantwoordelijkheid neemt in 'eigen' acties en gebiedsopgaven begeleidt en initieert. De gemeente gaat echter nooit op de stoel van de ondernemer zitten.
- *Rol sector*: ondernemen, investeren, samenwerken en mede uitvoering geven aan acties.

- › **Flexibiliteit:** we werken gezamenlijk met diverse partijen aan hetzelfde doel, ieder in zijn tempo en er is volop ruimte om de inspanningen en betrokken organisaties te wijzigen als de opgave hier om vraagt.
- › **Vraaggericht te werk:** we springen in op (lokale) behoeften en initiatieven. We ondersteunen en versnellen deze daar waar mogelijk door maatwerk te bieden en hopen zo een vliegwiel te zijn voor (private) investeringen.

2. Slank

- › **Efficiënt organiseren:** we werken samen met diverse organisaties en verschillende (bestuur)niveaus. Daar waar mogelijk haken we aan op bestaande (overleg)structuren. Deze stakeholders worden via een **stakeholdersoverleg** periodiek betrokken bij de voortgang van de uitvoeringsplannen. Belangrijke stakeholders voor De Fryske Marren zijn o.a. de VVV Waterland van Friesland, Marrekrite, Merk Fryslân, It Fryske Gea, culturele instellingen en diverse natuurorganisaties zoals Staatsbosbeheer.
- › **Compacte gemeentelijke projectorganisatie:** de **gemeentelijke projectorganisatie** bestaat uit een team van ongeveer 4-6 beleidsspecialisten van de gemeente De Fryske Marren. Afhankelijk van de agenda sluiten andere beleidsspecialisten (de flexibele schil) aan. De projectorganisatie staat onder leiding van de ambtenaar Recreatie en Toerisme. Zij draagt zorg voor de algehele voortgang van de uitvoeringsprogramma's, rapporteren over de voortgang, zetten gemeentelijke acties uit in hun eigen organisatie en richten

actiegerichte coalities in met de relevante partijen rond de verschillende thema's (zie het volgende punt). Het is ook mogelijk om deze interne projectorganisatie gezamenlijk met buurgemeente Súdwest-Fryslân te organiseren. Dan nemen beleidsspecialisten van beide gemeenten zitting in de projectorganisatie.

- › **Actiegerichte coalities:** het merendeel van het werk vindt plaats in **actiegerichte coalities** waarin partijen zich organiseren rond specifieke thema's / acties. Dit betekent dat per thema bepaald zal worden welke partijen voor de uitvoering vereist zijn. Deze coalities zullen waar nodig ook gemeentegrensoverschrijdend werken.

3. Slagvaardig

- › **Commitment vooraf regelen:** de uitvoeringsprogramma's en de voorgenomen intergemeentelijke samenwerking moeten vooraf in beide gemeenten op bestuurlijk niveau worden vastgesteld. In aanvulling hierop dienen de gemeenten de vereiste ambtelijke capaciteit te regelen.
- › **Samenwerking vanuit heldere rolverdeling:** met diverse partijen zal worden samengewerkt. Voorafgaand aan de samenwerking worden duidelijke afspraken gemaakt wat men van elkaar kan verwachten. Het **herijken** van (gezamenlijk) **opdrachtgeverschap** richting bepaalde samenwerkingspartijen valt hier ook onder.

Op basis van de organisatieprincipes worden in bijlage 1 drie varianten weergegeven in een organogram.

Uitvoeringscapaciteit en budget

Om gestelde ambities te kunnen realiseren is het van belang dat de gemeente een passende rol aanneemt en slim samenwerkt met de sector. Dat betekent ondernemers laten ondernemen en als gemeente faciliteren daar waar nodig is. Daarnaast is voor bepaalde acties ook een uitvoerende rol nodig en zal de gemeente in de eerste periode ook aan de lat staan om de organisatiestructuur op te richten en dit uitvoeringsprogramma te borgen.

Ambtelijke capaciteit toerisme en recreatie

De meeste punten uit dit uitvoeringsprogramma vragen om tijd. Zo is er ambtelijke capaciteit nodig om de organisatie op te zetten waarbinnen dit uitvoeringsprogramma tot uitvoering kan komen, maar ook op regionaal niveau wordt er meer afstemming gevraagd om o.a. gezamenlijk met buurgemeente Súdwest-Fryslân om de ambities op het gebied van toerisme en recreatie te behalen. Ook het aanjagen van nieuwe initiatieven, het monitoren en evalueren van de voortgang en het meekrijgen van ondernemers en organisaties in de gestelde ambities vergt ambtelijke capaciteit.

Bij een gemeente die bepaalde ambities heeft op het gebied van toerisme en recreatie dienen voldoende fte's (vast en/of op projectbasis) beschikbaar te zijn voor het uitvoeren van het beleid. Gelet op de ambities van de gemeente De Fryske Marren kan gesteld worden dat de huidige capaciteit niet toereikend is en dat aanvullende capaciteit vereist is. De extra uren kunnen worden ingezet om (regionale) kansen aan te grijpen

en projecten te begeleiden die uit dit uitvoeringsprogramma voortkomen. De projectorganisatie wordt verder uitgewerkt na vaststelling van dit uitvoeringsprogramma.

Financiering 2024-2028

Een aantal actiepunten passen binnen subsidies aan partners. Echter, de realisatie van de meeste acties vraagt om aanvullende financiering, zoals het opstellen van lokale plannen, inzetten op seizoensverbreding en het investeren in dataverzameling.

Om voorliggend uitvoeringsplan te realiseren is een **jaarlijks werkbudget van €250.000** nodig. Een uitsplitsing van de kosten is op de volgende pagina weergegeven.

Voor een aantal acties geldt, dat het in eerste instantie om verkennende onderzoeken gaat. Afhankelijk van de uitkomsten en te nemen keuzes, zal om aanvullend realisatiebudget gevraagd moeten worden. Dit maakt momenteel geen onderdeel uit van bovenstaand budget.

Samen de toekomst maken

Een visie met een gedragen uitvoeringsprogramma is het begin van iets moois. Een structurele samenwerking met het uiteindelijke doel om de sector ook voor toekomstige generaties te behouden. Dit uitvoeringsprogramma biedt voldoende handvaten om komende jaren een ambitieuze koers te varen op het gebied van toerisme en recreatie. Daarbij is het vertrekpunt meer dan positief: De Fryske Marren is een prachtige gemeente om te wonen, werken en recreëren!

Financiering 2024-2028

Thema	Budget
Samenwerking <i>Waaronder: organiseren van netwerk en inspiratiebijeenkomsten</i>	€10.000,-
DNA en identiteit <i>Waaronder: bepalen van het DNA, dit uitwerken in verhalen en onder de aandacht brengen van inwoners en bezoekers</i>	€15.000,-
Landrecreatie <i>Waaronder: onderzoeken uitvoeren i.h.k.v. uniformiteit, gastvrije ontvangst en nieuwe concepten t.b.v. stimulering schouderseizoen, marketing musea, inzet op 11-stedenconcept en inventarisaties t.b.v. routes</i>	€55.000,-
Waterrecreatie <i>Waaronder: inventarisaties waterrecreatievoorzieningen, onderzoeken en stimuleren mogelijkheden buiten hoogseizoen</i>	€25.000,-
Verblijfsrecreatie <i>Waaronder: doorontwikkeling ontwikkelkader, opstellen kansenkaart, kwaliteitsimpuls bestaand logiesaanbod</i>	€30.000,-
Landschap en gezondheid <i>Waaronder: opstellen van lokale plannen, stimuleren biodiversiteit, beleefbaar maken nationaal landschap, onder de aandacht brengen van streekproducten</i>	€55.000,-
Gastvrijheid en communicatie <i>Waaronder: Inzet op seizoensverbredende en toegankelijke communicatie, behouden up tot date Uitagenda, trainingen i.h.k.v. gastvrijheid</i>	€35.000,-
Datverzameling en digitalisering <i>Waaronder: bezoekersgegevens verzamelen, analyseren en monitoren. Bijvoorbeeld m.b.t. het schouderseizoen.</i>	€25.000,-
Totaal	€250.000,-

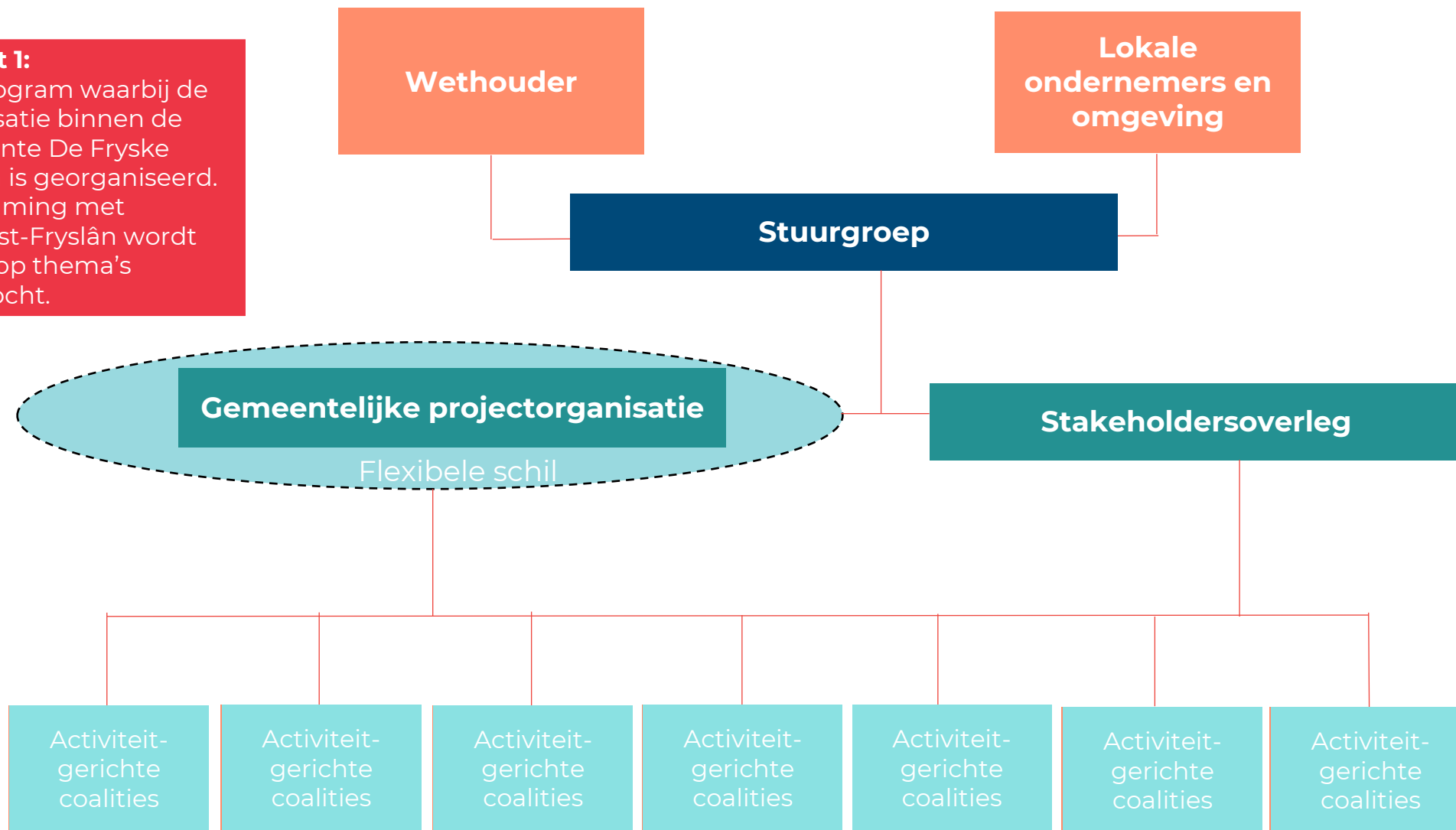
4

Bijlage

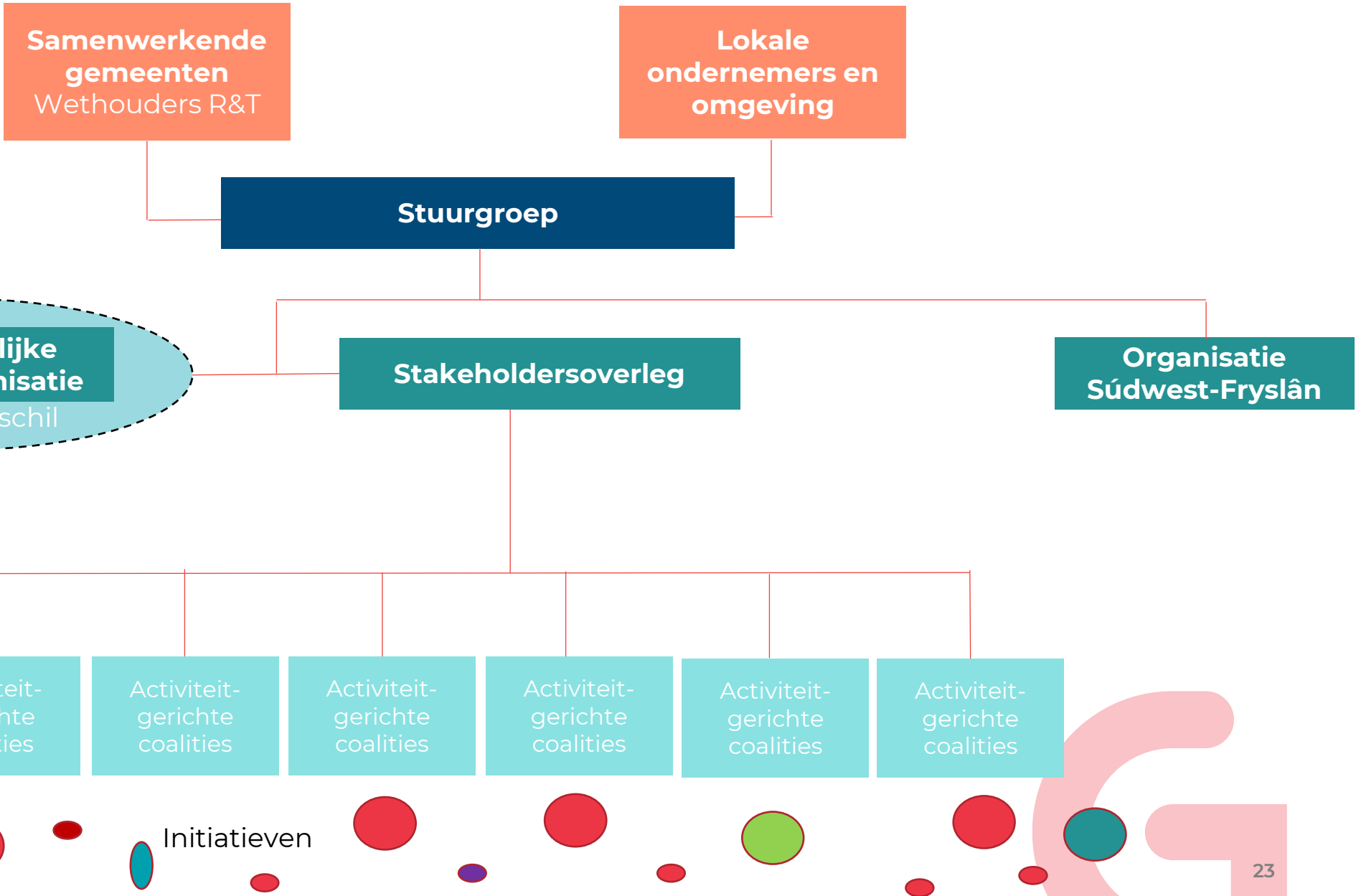
MOGELIJKE ORGANOGRAMMEN

Variante 1:

Organogram waarbij de organisatie binnen de gemeente De Fryske Marren is georganiseerd. Afstemming met Súdwest-Fryslân wordt vooral op thema's opgezocht.

Variante 2:
Organogram waarbij de stuurgroep gezamenlijk met Súdwest-Fryslân ingericht is, maar de uitvoering door beide gemeenten lokaal ingevuld wordt.

Variante 3:
Organogram waarbij de gehele organisatie gezamenlijk met buurgemeente Súdwest-Fryslân ingericht is.

Samenwerkende gemeenten
Wethouders R&T

Lokale ondernemers en omgeving

Stuurgroep

Intergemeentelijke projectorganisatie
Flexibele schil

Stakeholdersoverleg

- Activiteit-gerichte coalities
- Activiteit-gerichte coalities
- Activiteit-gerichte coalities
- Activiteit-gerichte coalities
- Activiteit-gerichte coalities
- Activiteit-gerichte coalities
- Activiteit-gerichte coalities

Dit rapport is met uiterste zorgvuldigheid tot stand gekomen op basis van deskundig onderzoek. Onderhavig rapport bevat een weergave en interpretatie van (delen van de) onderzoeksresultaten. Het is anderen toegestaan om (delen van) het rapport en gehanteerde methodieken en modellen te kopiëren, distribueren, vertonen, op te voeren zolang Ginder als maker van het werk wordt vermeld en het werk niet commercieel wordt gebruikt.

GINDER
Brugstraat 1a
5211 VS 's-Hertogenbosch
T: 088 210 02 00
E: info@wijzijnginder.nl
I: wijzijnginder.nl

